THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper of Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year.
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

ניט די מויז איז דער גנב, נאר די לאַך

אין איר קאמף קעגן דעם משקה-שמוגל אין איר לאנד פון "פראהיבי-שאן", האט די רעגירונג פון די פאראייניקטע שטאטן איר באזונדער אויפ-מערקזאמקייט געשיינקט דער קאנאדער גרעניץ. דאס האט זי ניט געטאן בדויז דערפאר, ווייל קאנאדע איז מיט איר פאראייניקט מיט א דריי-טויזנט מייליקער קרעניץ-ליניע. דורך וועלכע די משקה-שמוגלער האבן דעם לייכט-סטען ציטריט צום אמעריקאנער "מארק". נאר אויך דערפאר, ווייל דא האט זי געהאט צו טאן מיט א שכנה וואס איז געווען וויליק צו העלפן איר אין אן ארבעט. מיט וועלכער זי אליין האט זיך ניט געקאנט ספראווען.

די קאנאדער רעגירונג, וועלכע האט געוואלט אנהאלטן שכנות'דיקע באציאונגען מיט די פאראייניקטע שטאטן, האט זיך ניט שטארק געלאזט בעטן, ווען די אמעריקאנער רעגירונג האט זיך צו איר געווענדעט נאך היקף אפצושטעלן דעם שמוגל. כאטש ערגעץ פירט זיך דאס ניט, אז א לאנד זאל ניט דערלאזן דעם ארויספיר פון סחורה, וועלכע איז דערלויבט ביי איר צו האנדלען מיט איר, אין א פרעמדן לאנד. וואו זי איז פארבאטן, און כאטש יעדעס לאנד דארף היטן די איינענע גרעניצן קעגן שמוגל, — האט אבער קאנאדע אויף אזויפיל געשעצט די אמעריקאנער פריינטשאפט, אז זי האט זיך פארפליכטעט צו טאן פאליציי ארבעט פאר איר.

מיט אייניקע יאהרן צוריק האט די קאנאדער רעגירונג, דורך אן אפ-מאך, פארפליכטעט זיך צו אינפארמירן די שטאטן וועגן יעדן משקה טראנס-פארט וואס ווערט פון קאנאדע ארויסגעשיקט אהין, און פאר וועלכן די קא-נאדער פארט באאמטע גיבן אויס "קלירענסעס" (ארויספיר דערלויבעניש). אלץ וואס פאר די אמעריקאנער "טרוקענע" באאמטע איז דערנאך פארבליבן איז, אכטונג צו געבן אויף די שיפן אין שיפלאך וועלכע האבן געפירט די משקה. — לויט דער אינפארמאציע געקראגן פון דער קאנאדער רעגירונג, — קאנפיסקירן די משקה און ארעסטירן די שמוגלער, און אזוי מאכן א סוף צום שמוגל פון משקה פון קאנאדע.

איז אבער דער גאנצער ענין פון "פראהיבישאן" אין די פאראייניקטע שטאטן, און די אפהיטונג פונ'ם געזעץ, דורכגעדרונגען מיט באבאר אין קא-רופציע בעת קאנאדע האט איר זייט פונ'ם אפמאך פינקטלאך דערפיליט און האט אינפארמירט די געהערליקע מאכט וועגן יעדן משקה טראנספארט וואס איז ארויסגעשיקט געווארן אין די שטאטן אויף א געזעצלאכן אופן. האט אבער די "טרוקענע" פאליציי אויף יענער זייט גרעניץ איר חוב ניט דער-פילט. די משקה פלעגט אויסגעלאדן ווערן ביי די וואסער-פראנטן פון דע-טראיט, אדער שיקאגא. אין די סאמע צענטרען פון די שטעט. פאר אלעמענס אויגן, און אנקר סעמס "טרוקנקייט משגיחים" פלעגן דאס אדער ניט זעהן, אדער גיכער פארמאכן די אויגן, ווייל עס האט זיך ניט געלוינט דאס צו זעהן . . .

ווען הואוערט אדמיניסטראציע איז אריין אין מאכט, — אין זי האט אין די וואלן פארשפראכן ארויפצוזייטן אויפ'ן לאנד דעם "פראהי-בישאן" געזעץ, — האט זי, פון אלע אירע הבטחות, גענומען זיך צוערשט צו דערפילן דעם דאזיקן צוזאג. זי האט ארויסגעשיקט גאנצע ארמייען פון כא-וואפנטע "טרוקענע" דעטעקטיווס און פאליציסטן צו באוואכן די "געפער-לאכסטע" פינקטן ביי דער גרעניץ, און זיי האבן גאנץ פריי באנוצט זייער געווער.

עס האט זיך אבער אפגעס ארויסגעוויזן, אז די באוואפנטע ארמייען קאנען גוט שיסן אויף אימשולדיקע קאנאדער שיפלאך, אבער דעם קוואל פון משקה קאנען זיי ניט אפשטעלן. אמעריקע האט זיך דאן געווענדעט צו איר גוטן שכן נאך היקף, און דער לעצטער, ווי דאס איז אים ניט געווען צום הארצן, האט אבער נ'ט געוואלט גילטן פאר'ן "ביטרעגער" פון אנקל סעם, און האט געהאנדעט ווי א גוטער שכן, כאטש דאס האט געמיינט פאר אים שווערע מיליאנען פארלוסטן.

די קאנאדער רעגירונג האט, דערפילנדיק אמעריקעס בקשה, אינגאנצן פארבאטן דעם ארויספיר פון קאנאדער משקה אין די שטאטן. אמעריקע האט איצט געדארפט אפכאפן דעם אטעם, און מיט איר גאנצער קראפט א וואר־ף טאן זיך צום ים-בערג און מאכן אן ענדגיל־טיקן סוף צום משקה שמוגל פון יענער זייט . . .

אבער וואס זעען מיט ? מיטאמאל זיינען די צוויי קליינע פראנצויזי-שע אינזלען וואס געפינען זיך ביים אויסגוס פונ'ם סט. לארענס טייך געווארן ריזיקע קונים פון קאנאדער משקה. עס איז פאר קיינעם קיין סוד ניט : די זעלבע קאנאדער משקה פליסט קיין אמעריקע ארויס דורך די דאזיקע פראנ-צויזישע אינזלען.

אבער דא קאנען מיר שוין ניט העלפן, ווי דאס הארץ טוט אונז ניט ווי פאר אונזער שכן, וואס קאן ניט פארטראגן דעם ריח פון משקה. מיט פראנקרייך האבן מיר ניט קיין אפמאך ניט צו שיקן קיין משקה אויף אירע אינזלען, און פראנקרייך וויל פון אונז ניט אזעלכע אפמאך, ווייל זי פאר-קויפט איר משקה צו אונז. וואס איז שייך פראנקרייך, דארף אמעריקע אליין פרובירן דורכריידן זיך מיט איר וועגן דעם ענין, און זעהן, אויב זי קאן ביי איר פיעל'ן, וואס זי האט גע'פועל'ט ביי אונז . . .

ניין, מיר קאנען איר מער מיט גארנישט ניט העלפן. סיידן מיר זאלן איר צושיקן אן ארמיי פאליציסטן און אונזערע אמעריקע דעטעקטיווס, וואס קאנען אפשר זיין ערלאכער און פעאיקער פון אירע ?

אבער וואס קאנען העלפן פאליציי און דעטעקטיווס, ווען אנקל סעם שטארבט אוועק נאך אביסל משקה, כאטש ער שרייט, אז ער וויל עס אין די אויגן ניט אנקוקן ? . .

אומזיסטע "ביי-עלעקשאנס"

לויט דער קאנאדער קאנסטיטוציע, מוז יעדער קאבינעט מיניסטער, ווען ער ווערט נאר באשטימט צו זיין פאסטן, דורכמאכן א "ביי-עלעקשאן", כאטש ער איז א דערוויילטער דעפוטאט צום פארלאמענט. מיט דעם איבער-בייט פון דער רעגירונג, ווילן מיר איצט אזוי האבן גאנצע פיפצן "ביי-עלעקשאנס". פאר אלע נייע מיניסטארן.

די דאזיקע "ביי עלעקשאנס" זיינען קאנטיק געמיינט געווארן צו קריגן די צושטימונג פון די ווייליער צו דעם. אז דער באטרעפנדיקער דעפו-טאט זאל קריגן אן אמט אין קאבינעט. דאס האט אבער קיין זינען ניט ווען דאס באציט זיך אויף א נייער רעגירונג. וואס איז אט ערשט דערווייל גע-ווארן פונ'ם פאלק. אין אזא פאל איז פאקטיש זיכער, אז די ווייליער וועלן ניט ווערן שטערן דער נייער רעגירונג צו ווייזן וואס זי קאן אייפטאן, דורך דורכוואר־פן אירע מיניסטארן. אגב איז א רעגירונג אין אזעלכע פאלן געוויינ-לאך גענוג פארזיכטיק אויסצוקלייבן פאר אירע מיניסטארן אזעלכע וואל-קריזין וואו זיי זיינען זיכער מיט א מערהייט.

דער פאקט איז, אז די אפאזיציע פרואוט זיך געוויינלאך אין אזעל-כע פאלן אפילו ניט ארויסצושטעלן קיין קעגן קאנדידאן, און לאזט די מי-ניסטארן דורכגיין "ביי אקלאמיישן". די גאנצע פראצעדורע פון אם די "ביי-עלעקשאנס" איז אזוי בלויז אן אומזיסטע פארשווענדונג פון געלט, און דארף אפגעשאפן ווערן.

(שלוס פון מאנטאג)

3. אין "מינוס"

א. סאראטאוו. מיר האבן זיך דערוואוסט וועגן א נייער גזירה אויף די פארשיק-טע חברים. אין סאראטאוו האט מען גע-רופן א צאל חברים צום מיליטער דינסט אייניקע זיינען אנערקענט געווארן פאר מיליטער פעאיק, נאר מען האט באלד נעפונען א פגם אין זייער פאליטישן עכר. צוליב דעם זיינען זיי פארראיינט געווארן אין רעזערוו און האבן באקומען צייגע-נישן מיט אן אויפשריפט :

"באריובט דאס רעכט פארטיידיקן מיט געווער דעם פארבאנד פון די סאוועטי-שע סאציאליסטישע רעפובליקן". די פאר-שיקטע האבן גערעכנט, אז די מאכט וועט זיך באנוגענען מיט דעם אקט, וועלכער קומט באליידיקן און דערניידערן זיי. נאר די אלע, וועלכע זיינען א דאנק דער אפ-ליטישע אנשויונגען אויסגעבראכירט געווארן און אפילו די, וועלכע זוכן א וועלכע ס'איז ארבעט אין די שווערע עקס פלוטאציע באדינונגען פון סאראטאוו (זע "ידיעות" נו. 2) מוזן לויט דער פאר-אדרענונג פון "פינאריעל" (פינאנץ אפ-טיילונג) באצאלן א ספעציעלן מיליטער שטייער.

אויף דעם חבר ש. אייזנשטארט האט מען ארויפגעלייגט דעם ערשטן מאל — 7 רובל, דעם צווייטן — 25 רובל, אויף אנדערע פארשיקטע 150-200 ר. ווען ח' א. איז געקומען פראטעסטירן קעגן דעם שטייער, וועלכן מען האט אויף אים, אן ארבעטסלאזן, ארויפגעלייגט, האט אים דער פארוואלטער פון "פינאריעל" גע-ענטפערט, אז דער שטייער איז ארויפגע-לייגט געווארן לויט א באפעל פון דער מאכט און האט אים געוויזן א אינסטרוק-ציע, אז פון ארבעטסלאזע נעמט מען אין פראצענט פון א מיטעלער חכנסה 700 רובל א יאר.

ס'האט גארניט געהאלפן. ווען די באַ-אמטע פון "פינאריע" זיינען געקומען מיט מיליציאנטן און האבן אפגעשריבן אלע זיינע זאכן אויף צו פארקויפן, האט חבר א. געשריגן באצאלט דעם שטייער.

א צווייטער פארשיקטער איז ארעס-טירט געווארן, ווייל ער האט ניט איינ-געצאלט דעם מיליטער שטייער אין א סו-מע פון 150 ר. ער איז אפגעזעסן ארעס-טירט א וואך צייט און די חברים האבן אים מיט גרויס באמיאונג ארויסגענומען פון טורמע. ביי אנדערע צוויי פארשיק-טע האט מען אפגעשריבן דאס ביסל האב און גוטס זייערן פאר דעם זעלבן שטייער.

ב) א ו פ ה . נאך דריי פארשיקונג אין טורקעסטאן (א שטאט אין קאוקאזאס-טאן) האב איך אויסגעוויזלט אופה אלס "מינוס". איך האב גערעכנט : אופה איז א גרויסע אינדוסטריעלע שטאט, וועל איך זיך מיט חסתם, איינארדענען. נאר דוקא אזעלכע צוויי קליניקייטן, ווי — ארבעט און די נויטיקסטע עסנוואר, האבן מיר אויסגעפעלט פאר דער נאנצער צייט פון מיין זיצן אין אופה. אויף דער ארבעטס-בירזשע נעמט מען נאר אן, ווען דאס זיינען ארבעטסלאזע ניט מער פון א יאר צייט. ביי די פארשיקטע אבער איז אזא "קליינער" סטאז' זעלטן דא. און אפילו ווען מען נעמט דיך שוין אן אויף דער בירזע, נייען אריבער לאנגע חדשים אן ארבעט, און ווען ס'ניט זיך דיר איין אנ-קומען אין אן אנשטאלט שיקט דיך אין א צוויי וואכן ארום, דער פארוואלטער, וועלכער באקומט אן אנווייזונג פון נ. פ. אז רופן און געפינט שוין א נישטיקן תירוץ און זאגט דיר אז אפ פון דער שטעלע. אויך אין די קוסטאר ארטעלן נעמט מען ניט אריין קיין "פאליטישע" ארבעטן אלס אן איינצל קוסטאר איז שווער, ווייל ס'איז ניטא ביי וועמען צו באקומען א הל-ואה. די נויטיקע ארבעטס-מאטעריאלן פעלן-אויס און דער עיקר ס'איז ניטא קיין פרייער מארק, וואו די קאנסט אפזעצן דיין פראדוקציע, דערפאר איז דער גרעס-טער טייל פארשיקטע אבסאלוט ארבעטס-לאז.

אין מארט ד. י. האט מען אנגענומען די ברוטקארטן, וועלכע זיינען אונז ארויסגעגעבן געווארן לויט דער פארא-דענונג פון נ. פ. אז (די פארשיקטע האבן קיין רעכט ניט צו זיין מיטגלידער, די קאאפעראטיוון) לויט די קארטן פלעגן מיר באקומען צוויי הונדערט גראם ברויט א טאג פון 250 גראם מעלצוקער א חודש. די איבעריקע שפייזן האט מען געקאנט קריגן אויפ'ן "פרייעס" מארק, נאר פאר יקרות'דיקע פרייזן. איינער פון אונז האט זיך געווענדעט אין נ. פ. אז מיט א פאר דערונג אפצונעבן צוריק די ברוטקארטן, ווייל מיר ליידן שטארק הונגער. אין נ. פ. אז האט מען אים געענטפערט, אז די קארטן האט מען צוגענומען לויט דער פאראדרענונג פון "קאמוניזטאראַ" (קאמי-סאריאט פון אינערלאכן מסחר) און אז ער דארף זיך ווענדן צו דעם אנשטאלט, ווען די פארשיקטע זיינען אוועק צום "קאמוניזטאראַ" האט זיך ארויסגעוויזן, אז ניט ער, נאר נ. פ. אז. האט באפוילן צונעמען ביי די פארשיקטע דאס ברויט — און צוקער קארטן. אזוי זיינען די פארשיקטע אומגענאנגען פון איין אפ שטאלט צום צווייטן און געפאדערט מען זאל זיי אומקערן דאס רעכט אויף דאס שטיקל ברויט. אין אזעלכע תנאים לעבן די פארשיקטע אין די ערטער פון "מי-נוס".

4. בריוו פון חברים

אן אויסצוג פון א בריוו צוגעשיקט פון א חבר, וועלכער איז אפגעזעסן דריי יאר אין פאליטאיזאלאטאר און זיצט שוין העכער פון צוואי יאר אין פארשי-קונג אין איינעם פון די פארווארפנסטע סיבירער דערפער.

(שלוס אויף זייט 3)

די רדיפות אויף סאָציאליסטן אין סאָוועט רוסלאנד

פון די ידיעות פון דער אויסלאנד-דעלעגאציע פון דער ציוניסטיש-סאציאליסטישער פארטיי צ. ס. אין פ. ס. ס. ס. ר.

1.5.30. סיביר. ראיאן . . . . .

שלום, מיין טייערע ! — — — — — איך צייל די טעג און די שעה'ן, ווען קומט שוין אן דיין בריוו, וועלכער האט אונזער ארימען און פארגלייווערטן לעבן איז א בריוו — א געשעעניש, וועלכעס "מאכט א גאנצע עפאכע". ס'איז אומ-טיק צו וואַרטן. נאר היינט איז א יום-טוב, דער גרויסער יום-טוב פון דעם אינ-טערנאציאנאלן פראלעטאריאט — דער 1טער מאי — א יום-טוב'דיקע שטימונג. האב איך באשלאסן צו נעמען די פון אן אנשרייבן דיר כאטש א פאר ווערטער. ווי שטארק איז מיין באנער אויסדריקן און וואונשן אייך א סך גוטס. נאר צו ענג זיינען די שורות, צו באגרעניצט זיי-נען די מעגלאכקייטן, צו ווילד איז די ווירקלאכקייט און איך מוז זיך דערביבער באגרעניצן מיט א שטומער ברכה — מיט די א הארציקער און חבר'שער ברכה צו אייך אלעמען.

שווער און פארדראסיק איז צו זיין פיי-פח, וועלכע ווערט באשולדיקט פאר נע-נאנצן לעבן און אט דעם יום-טוב'דיקן טאג, און באזונדערס דעם הייי-יאריקן מאי, ווען ס'פאלט אויס דער צען-יאַרי-קער יובל פון אונזער פארטיי. נאר מיט מיין נאנצער נשמה בין איך מיט אייך און באזונדערס מיט די וועלכע זיינען געשטא-נען ביים "רודער" פון דער ארבעט. אין יענע גלענצנדיקע צייטן פון "כארקאוו". דיר, מיין טייערע און אלע אונזערע חב-רים שיק איך מיין וואארומסטע ברכה, א "מול טוב" פון נאנצן הארצן צום טאג פון אונזער יובל. שטאלצירט מיט אונזער עבר ! פארהיט און קריסטאליזירט דעם רעוואלוציאנערן מחות פון אונזער פאר-טיי. פארווירקלאכט אונזער נאציאנאל סאציאלע שטרעבונגען.

אונז צייטוויליק ארויסגעשליידערטע דורך די ווילדע כוואליעס פון דער ווירב-לאכקייט פון אייערע קעמפנדע רייען — פארדעכטן אונז מיט אייך ! אומעטום, און אלע מאל זיינען מיר מיט אייך.

מיין טייערע ! די שטימונגען און גע-פילן מוז איך טיף טיף באהאלטן אין הארצן. אויסערלאך ארום און ארום איז ניטא קיין זכר פאר'ן יום-טוב קיין שפור פון פרייד. די איינציקע פרייד איז, וואס איך האב אפגעשטופט דעם לאנגן און שווערן ווינטער אין ס'פולט. זיך דא ביי אונז אין צפון דער פרילינג. גראדע היינט שיינט די זון ליכטיק, אבער "אוי לה לשמש בלי שקיעה, אוי לו לאור שאינו מחמם" (ווייי אז דער זון, וועלכע פאר-גייט ניט, ווייי איז דעם שיין, וועלכער ווארמט ניט). בלויז דאס קאן איך זאגן וועגן אונזערע איבערלעבונגען.

איך פיל זיך געזונט און מונטער . . . זייט אלע הערצלאך געגרוסט.

אייערער — — —

5. פון דער נאענטער פארגאנ-גענהייט

טיומין — טאבאלסק, מארט 1930.

. . . . ס'איז שווער איבערגעבן די גרויסע מענשלאכע טראגעדיע, וועלכע שפילט זיך אפ דא פאר אונזערע אויגן. א שאד וואס מען קאן ניט פאראייביקן די שרעקלאכע בילדער, וועלכע וועקן און און ראן, וואס הייב איך אן אן טאן ? איך הויף, אז שרייבן גוואלד אויף די בלו-טיקע טאטן פון דער מאכט, וועלכע אין דזוק דעם קץ" און וויל בויען דעם "סאציאליסטישן בנין" אויפ'ן חורבן פון צענדליקער און הונדערטער טויזנ-טער פויערים.

פון טיומין, אויפ'ן וועג וועלכער ציט זיך צו טאבאלסק (ביי דריי הונדערט וויארסט) און פון דארטן אויף צפון. ציען זיך קראוואנען פון שליטנס מיט טויזנ-טער פויערים. מ'צווינגט זיי ארבעטן אין וואלד. מען דערציילט וועגן גרויזאמע באַ-דינונגען פאר די "האלץ העקער". אלע שולן און קלויסטערס האט מען פארוואנ-דעלט אלס טורמעס פאר די פויערים — "קולאקן", וועלכע גייען דורך דעם וועג טיומען — טאבאלסק.

די איינוואוינער דא זעען זיך אן יערן טאג מיט אזעלכע בילדער : אפטיילונגען פון באוואפנטע "קאמסאמאלצעס" באַ-גלייטן אזא פארטיע פויערים, וואס ציט זיך אויף 2 און 1½ קילאמעטער. אויף יעדן שליטן געפינט זיך א נאנצע מש-פחה, וועלכע ווערט באשולדיקט פאר נע-הערן צו די "קולאקעס". פרויען, אלטע לייט און קינדער. די לעצטע זיינען דער-פראר־עגע אין אלס. אלע זיינען לייכט קער יובל פון אונזער פארטיי. נאר מיט מיין נאנצער נשמה בין איך מיט אייך און באזונדערס מיט די וועלכע זיינען געשטא-נען ביים "רודער" פון דער ארבעט אין יענע גלענצנדיקע צייטן פון "כארקאוו". דיר, מיין טייערע און אלע אונזערע חב-רים שיק איך מיין וואארומסטע ברכה, א "מול טוב" פון נאנצן הארצן צום טאג פון אונזער יובל. שטאלצירט מיט אונזער עבר ! פארהיט און קריסטאליזירט דעם רעוואלוציאנערן מחות פון אונזער פאר-טיי. פארווירקלאכט אונזער נאציאנאל סאציאלע שטרעבונגען.

אונז צייטוויליק ארויסגעשליידערטע דורך די ווילדע כוואליעס פון דער ווירב-לאכקייט פון אייערע קעמפנדע רייען — פארדעכטן אונז מיט אייך ! אומעטום, און אלע מאל זיינען מיר מיט אייך.

מיין טייערע ! די שטימונגען און גע-פילן מוז איך טיף טיף באהאלטן אין הארצן. אויסערלאך ארום און ארום איז ניטא קיין זכר פאר'ן יום-טוב קיין שפור פון פרייד. די איינציקע פרייד איז, וואס איך האב אפגעשטופט דעם לאנגן און שווערן ווינטער אין ס'פולט. זיך דא ביי אונז אין צפון דער פרילינג. גראדע היינט שיינט די זון ליכטיק, אבער "אוי לה לשמש בלי שקיעה, אוי לו לאור שאינו מחמם" (ווייי אז דער זון, וועלכע פאר-גייט ניט, ווייי איז דעם שיין, וועלכער ווארמט ניט). בלויז דאס קאן איך זאגן וועגן אונזערע איבערלעבונגען.

איך פיל זיך געזונט און מונטער . . . זייט אלע הערצלאך געגרוסט.

אייערער — — —

5. פון דער נאענטער פארגאנ-גענהייט

טיומין — טאבאלסק, מארט 1930.

. . . . ס'איז שווער איבערגעבן די גרויסע מענשלאכע טראגעדיע, וועלכע שפילט זיך אפ דא פאר אונזערע אויגן. א שאד וואס מען קאן ניט פאראייביקן די שרעקלאכע בילדער, וועלכע וועקן און ראן, וואס הייב איך אן אן טאן ? איך הויף, אז שרייבן גוואלד אויף די בלו-טיקע טאטן פון דער מאכט, וועלכע אין דזוק דעם קץ" און וויל בויען דעם "סאציאליסטישן בנין" אויפ'ן חורבן פון צענדליקער און הונדערטער טויזנ-טער פויערים.

פון טיומין, אויפ'ן וועג וועלכער ציט זיך צו טאבאלסק (ביי דריי הונדערט וויארסט) און פון דארטן אויף צפון. ציען זיך קראוואנען פון שליטנס מיט טויזנ-טער פויערים. מ'צווינגט זיי ארבעטן אין וואלד. מען דערציילט וועגן גרויזאמע באַ-דינונגען פאר די "האלץ העקער". אלע שולן און קלויסטערס האט מען פארוואנ-דעלט אלס טורמעס פאר די פויערים — "קולאקן", וועלכע גייען דורך דעם וועג טיומען — טאבאלסק.

די איינוואוינער דא זעען זיך אן יערן טאג מיט אזעלכע בילדער : אפטיילונגען פון באוואפנטע "קאמסאמאלצעס" באַ-גלייטן אזא פארטיע פויערים, וואס ציט זיך אויף 2 און 1½ קילאמעטער. אויף יעדן שליטן געפינט זיך א נאנצע מש-פחה, וועלכע ווערט באשולדיקט פאר נע-הערן צו די "קולאקעס". פרויען, אלטע לייט און קינדער. די לעצטע זיינען דער-פראר־עגע אין אלס. אלע זיינען לייכט קער יובל פון אונזער פארטיי. נאר מיט מיין נאנצער נשמה בין איך מיט אייך און באזונדערס מיט די וועלכע זיינען געשטא-נען ביים "רודער" פון דער ארבעט אין יענע גלענצנדיקע צייטן פון "כארקאוו". דיר, מיין טייערע און אלע אונזערע חב-רים שיק איך מיין וואארומסטע ברכה, א "מול טוב" פון נאנצן הארצן צום טאג פון אונזער יובל. שטאלצירט מיט אונזער עבר ! פארהיט און קריסטאליזירט דעם רעוואלוציאנערן מחות פון אונזער פאר-טיי. פארווירקלאכט אונזער נאציאנאל סאציאלע שטרעבונגען.

אונז צייטוויליק ארויסגעשליידערטע דורך די ווילדע כוואליעס פון דער ווירב-לאכקייט פון אייערע קעמפנדע רייען — פארדעכטן אונז מיט אייך ! אומעטום, און אלע מאל זיינען מיר מיט אייך.

מיין טייערע ! די שטימונגען און גע-פילן מוז איך טיף טיף באהאלטן אין הארצן. אויסערלאך ארום און ארום איז ניטא קיין זכר פאר'ן יום-טוב קיין שפור פון פרייד. די איינציקע פרייד איז, וואס איך האב אפגעשטופט דעם לאנגן און שווערן ווינטער אין ס'פולט. זיך דא ביי אונז אין צפון דער פרילינג. גראדע היינט שיינט די זון ליכטיק, אבער "אוי לה לשמש בלי שקיעה, אוי לו לאור שאינו מחמם" (ווייי אז דער זון, וועלכע פאר-גייט ניט, ווייי איז דעם שיין, וועלכער ווארמט ניט). בלויז דאס קאן איך זאגן וועגן אונזערע איבערלעבונגען.

איך פיל זיך געזונט און מונטער . . . זייט אלע הערצלאך געגרוסט.

אייערער — — —

6. אין דער אידישער קאָלאָני-זאציע אין דרום רוסלאנד

. . . . די גרויסע שדה מנוחה (קאלינינדארף). פון א בריוו, מארט, 1930.

. . . . בלאטע און פארוואנטע לויפן די זייערע הייזער אין דארפס-ראט, דאס איז דער "קולאקן", אנדערע — אז דאס זיינען "קולאקן", אנדערע — אז דאס זיינען קאנט־רעוואלוציאנערן, וועל-כע מען שיקט אוועק אויף סאלאוווקי. נאר מיר האבן באלד פארשטאנען צוליב וואס מען האט זיי געבראכט צו אונז. א אימה אן פחד איז אנגעפאלן אויף אונז אלע מען. ערער האט באשלאסן : דאס העמד פון לייב אויסטאן, נאר ניט האבן ביטערן אפשניט, ווי די אומגליקלאכע פון ערים. יא, איך האב פארגעסן אייך דער צייל : אויסער דעם ברויט האב איך נאך באצאלט צוואנציק רובל פאר נע-הערט אין ביי'ן סוף. אויף מארגן רופט מען מיך אין "ריק" און מען לייגט מיר פאר אריינטראגן תיכף די איבעריקע 61 פוד, און אויב ניט וועל איך האבן אזא גורל ווי די פויערים, וואס זיינען נעכטן דורכגעגאנגען די קאלאניע. איך טענה, שווער אן בעט זיך, אז איך האב ניט איבערגעלאזן קיין ברויט אפילו פאר מיין משפחה, אבער ס'האט ניט געהאלפן. מען האט מיר גענומען א פאר פערד מיט א וואגן און געהייסן פארן און קריגן דאס איבעריקע ברויט. וואס טוט מען ? אין סאלאוווקי און אין אנדערע אזעלכע ווייי-טע קאלאניעס וויל זיך ניט גיין. איך האב איינגעשפאנט די פערד, גענומען קר-שנס און אנדערע זאכן און בין אוועק מיט די קאלאניעס "לוואווא" און "באבראַ-ווי קוט". דארט איז הייי-יאר געווען א גוטע גערעטונג. בקצור, נאכדעם ווי איך האב פאר'משכון'ט אלע וואס איך האב געהאט, האב איך געבראכט נאך פער ציק פוד. איך בין שוין געווען זיכער אז איך בין אנפאנגער, האט מיט באגייסטערונג דערקלערט, אז א דאנק דער צייטונג "קולאקן", אנדערע — אז דער אויסטיישער אנטאציע פון די דער אידישער קאלאניזאציע דער נומער פון "פראוו דא" מיט סטאלין'ס מאמר "קאפ-שווינ-דעל פון דערפאלג". מיין באקאנטער שמיכלט, נאר דער שמייכל איז א ביי טערער. — "אונזערע אידישע קאמוניסטן זיינען דאך לינקע שבלינקע, ניט קוקנ-דיק אויף דעם מאמר און די צירקולארן, וועצן זיי פאר ווי פריער זייער ארבעט, באטש ס'איז קאנטיק אז זיי זיינען שטארק אראפגעפאלן ביי זיך". נעכטן, דערציילט ער ווייטער, איז אין קליין שדה מנוחה געווען א ווייבערשע אסיפה. זיי האבן שטארק געפאדערט מ'זאל זיי אומקערן די בין אוועקגעלאפן צום זיידן און צום פעטער און האב געקראגן נאך 19 פוד און עס געבראכט אין דארפס-ראט. איך בין געווען זיכער, אז מיט דעם בין איך שוין יוצא. נאר איך האב אבער א טעות געהאט. עס זיינען דורך א פאר טעג (די צייט האט דאן געברענט די "קאלעקטיווי-זאציע קרחת") מיט אמאל א טומל אין קאלאניע.

באוואפנטע רויטע זיינען אריין אין קאלאניע און נאך זיי ציען זיך א מען 200 ארעסטירטע פויערים פון די ארומי-קע אוקראינישע דערפער. אייניקע זאגן, דאס זיינען "קולאקן", אנדערע — אז דאס זיינען קאנט־רעוואלוציאנערן, וועל-כע מען שיקט אוועק אויף סאלאוווקי. נאר מיר האבן באלד פארשטאנען צוליב וואס מען האט זיי געבראכט צו אונז. א אימה אן פחד איז אנגעפאלן אויף אונז אלע מען. ערער האט באשלאסן : דאס העמד פון לייב אויסטאן, נאר ניט האבן ביטערן אפשניט, ווי די אומגליקלאכע פון ערים. יא, איך האב פארגעסן אייך דער צייל : אויסער דעם ברויט האב איך נאך באצאלט צוואנציק רובל פאר נע-הערט אין ביי'ן סוף. אויף מארגן רופט מען מיך אין "ריק" און מען לייגט מיר פאר אריינטראגן תיכף די איבעריקע 61 פוד, און אויב ניט וועל איך האבן אזא גורל ווי די פויערים, וואס זיינען נעכטן דורכגעגאנגען די קאלאניע. איך טענה, שווער אן בעט זיך, אז איך האב ניט איבערגעלאזן קיין ברויט אפילו פאר מיין משפחה, אבער ס'האט ניט געהאלפן. מען האט מיר גענומען א פאר פערד מיט א וואגן און געהייסן פארן און קריגן דאס איבעריקע ברויט. וואס טוט מען ? אין סאלאוווקי און אין אנדערע אזעלכע ווייי-טע קאלאניעס וויל זיך ניט גיין. איך האב איינגעשפאנט די פערד, גענומען קר-שנס און אנדערע זאכן און בין אוועק מיט די קאלאניעס "לוואווא" און "באבראַ-ווי קוט". דארט איז הייי-יאר געווען א גוטע גערעטונג. בקצור, נאכדעם ווי איך האב פאר'משכון'ט אלע וואס איך האב געהאט, האב איך געבראכט נאך פער ציק פוד. איך בין שוין געווען זיכער אז איך בין אנפאנגער, האט מיט באגייסטערונג דערקלערט, אז א דאנק דער צייטונג "קולאקן", אנדערע — אז דער אויסטיישער אנטאציע פון די דער אידישער קאלאניזאציע דער נומער פון "פראוו דא" מיט סטאלין'ס מאמר "קאפ-שווינ-דעל פון דערפאלג". מיין באקאנטער שמיכלט, נאר דער שמייכל איז א ביי טערער. — "אונזערע אידישע קאמוניסטן זיינען דאך לינקע שבלינקע, ניט קוקנ-דיק אויף דעם מאמר און די צירקולארן, וועצן זיי פאר ווי פריער זייער ארבעט, באטש ס'איז קאנטיק אז זיי זיינען שטארק אראפגעפאלן ביי זיך". נעכטן, דערציילט ער ווייטער, איז אין קליין שדה מנוחה געווען א ווייבערשע אסיפה. זיי האבן שטארק געפאדערט מ'זאל זיי אומקערן די בין אוועקגעלאפן צום זיידן און צום פעטער און האב געקראגן נאך 19 פוד און עס געבראכט אין דארפס-ראט. איך בין געווען זיכער, אז מיט דעם בין איך שוין יוצא. נאר איך האב אבער א טעות געהאט. עס זיינען דורך א פאר טעג (די צייט האט דאן געברענט די "קאלעקטיווי-זאציע קרחת") מיט אמאל א טומל אין קאלאניע.

באוואפנטע רויטע זיינען אריין אין קאלאניע און נאך זיי ציען זיך א מען 200 ארעסטירטע פויערים פון די ארומי-קע אוקראינישע דערפער. אייניקע זאגן, דאס זיינען "קולאקן", אנדערע — אז דאס זיינען קאנט־רעוואלוציאנערן, וועל-כע מען שיקט אוועק אויף סאלאוווקי. נאר מיר האבן באלד פארשטאנען צוליב וואס מען האט זיי געבראכט צו אונז. א אימה אן פחד איז אנגעפאלן אויף אונז אלע מען. ערער האט באשלאסן : דאס העמד פון לייב אויסטאן, נאר ניט האבן ביטערן אפשניט, ווי די אומגליקלאכע פון ערים. יא, איך האב פארגעסן אייך דער צייל : אויסער דעם ברויט האב איך נאך באצאלט צוואנציק רובל פאר נע-הערט אין ביי'ן סוף. אויף מארגן רופט מען מיך אין "ריק" און מען לייגט מיר פאר אריינטראגן תיכף די איבעריקע 61 פוד, און אויב ניט וועל איך האבן אזא גורל ווי די פויערים, וואס זיינען נעכטן דורכגעגאנגען די קאלאניע. איך טענה, שווער אן בעט זיך, אז איך האב ניט איבערגעלאזן קיין ברויט אפילו פאר מיין משפחה, אבער ס'האט ניט געהאלפן. מען האט מיר גענומען א פאר פערד מיט א וואגן און געהייסן פארן און קריגן דאס איבעריקע ברויט. וואס טוט מען ? אין סאלאוווקי און אין אנדערע אזעלכע ווייי-טע קאלאניעס וויל זיך ניט גיין. איך האב איינגעשפאנט די פערד, גענומען קר-שנס און אנדערע זאכן און בין אוועק מיט די קאלאניעס "לוואווא" און "באבראַ-ווי קוט". דארט איז הייי-יאר געווען א גוטע גערעטונג. בקצור, נאכדעם ווי איך האב פאר'משכון'ט אלע וואס איך האב געהאט, האב איך געבראכט נאך פער ציק פוד. איך בין שוין געווען זיכער אז איך בין אנפאנגער, האט מיט באגייסטערונג דערקלערט, אז א דאנק דער צייטונג "קולאקן", אנדערע — אז דער אויסטיישער אנטאציע פון די דער אידישער קאלאניזאציע דער נומער פון "פראוו דא" מיט סטאלין'ס מאמר "קאפ-שווינ-דעל פון דערפאלג". מיין באקאנטער שמיכלט, נאר דער שמייכל איז א ביי טערער. — "אונזערע אידישע קאמוניסטן זיינען דאך לינקע שבלינקע, ניט קוקנ-דיק אויף דעם מאמר און די צירקולארן, וועצן זיי פאר ווי פריער זייער ארבעט, באטש ס'איז קאנטיק אז זיי זיינען שטארק אראפגעפאלן ביי זיך". נעכטן, דערציילט ער ווייטער, איז אין קליין שדה מנוחה געווען א ווייבערשע אסיפה. זיי האבן שטארק געפאדערט מ'זאל זיי אומקערן די בין אוועקגעלאפן צום זיידן און צום פעטער און האב געקראגן נאך 19 פוד און עס געבראכט אין דארפס-ראט. איך בין געווען זיכער, אז מיט דעם בין איך שוין יוצא. נאר איך האב אבער א